

PARTICIPAREA ACADEMIEI DE MUZICĂ, TEATRU ȘI ARTE PLASTICE LA PROIECTUL *COMPASS* ÎN CONTEXTUL ÎNVĂȚĂRII PE TOT PARCURSUL VIEȚII

THE ACADEMY OF MUSIC, THEATRE AND FINE ARTS PARTICIPATION AT THE *COMPASS* PROJECT IN THE CONTEXT OF LONG LIFE LEARNING

RUSLANA ROMAN,

doctor în studiul artelor, conferențiar universitar interimar,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Formarea profesională continuă a adulților este una din componentele principale ale oricărei instituții superioare de învățământ care la momentul actual a devenit o prioritate la nivel global. În Republica Moldova această dimensiune la fel reprezintă un obiectiv major, fiind considerată cea mai sigură cale de dezvoltare a competențelor necesare pentru dezvoltare personală, socială și profesională pe parcursul întregii vieți. În articolul prezentat se relatează despre conceptul „Învățarea pe tot parcursul vieții”, în general, despre dezvoltarea conceptului dat în Republica Moldova și despre activitățile proiectului internațional „Către modelul universitar european de învățare pe tot parcursul vieții în Moldova (COMPASS)” - KA2 – Cooperare pentru inovare și schimb de bune practici; număr de referință: 597889-EPP-1-2018-1-MD-EPPKA2-CBHE-SP.

Cuvinte-cheie: *Comisia Europeană, proiectul Erasmus+ COMPASS, învățare pe tot parcursul vieții, învățare formală, non-formală și informală, formare profesională*

Continuing vocational training for adults is one of the main components of any higher education institution that has now become a global priority. In the Republic of Moldova, this dimension is also a major objective, being considered the safest way to develop the skills needed for personal, social and professional development throughout life. This article reports on the concept of "Lifelong Learning", in generally, on the development of the concept given in the Republic of Moldova and on the activities of the project "Towards European university lifelong learning model in Moldova (COMPASS)" - KA2 - Cooperation for innovation and exchange of good practices; reference number: 597889-EPP-1-2018-1-MD-EPPKA2-CBHE-SP.

Keywords: *European Commission, Erasmus+ project COMPASS, lifelong learning, formal, non-formal and informal learning, vocational training,*

Introducere

Învățarea pe tot parcursul vieții (Life Long Learning) este o formă alternativă de educație, care este îndreptată spre dezvoltarea personală a fiecărei persoane în parte, indiferent de vârsta acesteia, și care deseori ia diverse forme, desfășurându-se atât în, cât și în afara sistemelor tradiționale de educație și formare. Scopul învățării pe tot parcursul vieții constă în permiterea fiecărei persoane să răspundă eficient la noile schimbări, provocări care pot apărea pe parcursul vieții lor. Punctul forte al programelor LLL este faptul că plasează responsabilitatea individului în centrul procesului de învățare, iar principala utilitate a învățării pe tot parcursul vieții este aceea

că permite oamenilor să-și creeze premisele necesare și suficiente în a face reorientări profesionale eficiente, atunci când condițiile economice și / sau de pe piața muncii o cer.

Conceptul LLL

Conceptul de învățare pe tot parcursul vieții a apărut în 1995 odată cu adaptarea Cărții Albe a Comisiei Europene privind educația și formarea profesională *Teaching and learning - towards the learning society*¹, prin care Uniunea Europeană s-a autodefiniț ca îndreptându-se spre o societate care învață, bazată pe dobândirea de noi cunoștințe și pe învățarea pe tot parcursul vieții [1].

În martie 2000 Summitul de la Lisabona a anunțat intrarea Europei în epoca cunoștințelor. În cadrul acestui summit a fost definit obiectivul strategic al Europei și a fost adoptată *Strategia Uniunii Europene privind consolidarea ocupării forței de muncă, a reformei economice și a coeziunii sociale, în cadrul unei economii bazate pe cunoaștere*², constatând că piața muncii solicită permanent îmbunătățirea și înnoirea cunoștințelor, deprinderilor și competențelor profesionale.

Pentru a promova învățarea pe tot parcursul vieții, au fost stabilite 4 obiective politice transversale [2 p.4]:

1. Dezvoltarea cadrului național referitor la gradele și calificările acordate la toate nivelurile;
2. Implementarea măsurilor pentru evaluarea și validarea învățării non-formale și informale;
3. Crearea unor sisteme de îndrumare pentru a promova învățarea pe tot parcursul vieții;
4. Implementarea inițiativelor de promovare a mobilității transnaționale.

Conform *Memorandumului privind învățarea continuă*³ (octombrie 2000) învățarea pe tot parcursul vieții include toate activitățile de învățare desfășurate în mod continuu, cu scopul de a îmbunătăți cunoștințele, abilitățile, competențele. Astfel, politica de promovare a acestui fel de învățământ se bazează pe conștientizarea instituțiilor prestatoare de servicii educaționale că una din sarcinile lor esențiale este facilitarea accesului persoanelor de toate vârstele la studii pe tot parcursul vieții.

În noiembrie 2006 Comisia Europeană a reunit inițiativele sale privind educația și formarea sub o singură umbrelă, lansând **Programul de învățare pe tot parcursul vieții (2007-2013)**⁴, care oferea persoanelor de orice vârstă oportunitatea de a studia oriunde în Europa. Acest program era constituit din 4 subprograme: Comenius (pentru învățământ preuniversitar), Erasmus (pentru învățământ superior), Leonardo da Vinci (pentru învățământ profesional) și Grundtvig (pentru învățare continuă). Potrivit Comisiei Europene, prioritatea centrală a acestui **Program de învățare**

¹ https://europa.eu/documents/comm/white_papers/pdf/com95_590_en.pdf

² https://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00100-r1.en0.htm

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:c11047&from=EN>

⁴ https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/default/files/lifelong-learning-programme-factsheet_en.pdf

pe parcursul vieții constă în transformarea Uniunii Europene în cea mai competitivă economie bazată pe cunoaștere din lume, capabilă de o creștere economică durabilă însoțită de o creștere cantitativă și calitativă a numărului locurilor de muncă și de o mai mare coeziune socială [3], urmând următoarele acțiuni:

1. Acțiuni în sprijinul schimburilor reciproce de persoane;
2. Schimburi între instituții;
3. Colaborare între țări;
4. Încurajarea unei participări mai mari a oamenilor de toate vârstele la învățarea pe tot parcursul vieții, inclusiv a celor cu nevoi speciale sau din grupuri defavorizate.

Implementarea acestui program a contribuit la dinamizarea dezvoltării sectorului educațional și de formare profesională din Europa.

În luna martie 2010, Comisia Europeană a prezentat o nouă strategie – Europa 2020⁵ – care a avut drept scop facilitarea ieșirii din criza economică și conturarea unui model nou de dezvoltare care ar răspunde la provocările deceniului.

Dezvoltarea conceptului LLL în Republica Moldova

Actualmente, la nivel global, LLL este o prioritate a sistemelor de învățământ. Republica Moldova, la fel ca și majoritatea țărilor, acționează în direcția îmbunătățirii situației din domeniul educației, învățământului și al formării profesionale, educația fiind pentru țara noastră o prioritate națională. Trebuie de menționat faptul, că în vederea implimentării *Învățământului pe parcursul vieții* au fost elaborate și puse în aplicare un șir de acte legislative, planuri, strategii, programe în domeniul educației, care într-un fel sau altul au contribuit la realizarea acestuia.

În noiembrie 2005 a fost emis Ordinul Ministrului Educației, Tineretului și Sportului (nr. 549 din 16.11.2005) referitor la aprobarea *Normelor metodologice de elaborare și aplicare a standardelor Progamelor de formare profesională continuă* în care au fost stabilite cerințele minime pentru elaborarea și implimentarea standardelor Programelor de formare profesională continuă.

În noiembrie 2010 a fost elaborată și aprobată *Strategia consolidată de dezvoltare a învățământului pentru anii 2010–2015*, în care au fost stipulate direcțiile prioritare de dezvoltare atât în sistemul educațional, cât și în sistemul de instruire a adulților, fortificând sistemul de instruire a adulților pe tot parcursul vieții, în corespundere cu nevoile persoanei și necesitățile socio-economice.

În iulie 2014 a fost aprobat Codul Educației al Republicii Moldova, în care există un capitol aparte (Titlul VII - Învățarea pe parcursul vieții) care reglementează cadrul general, modalitățile

⁵ <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>

de realizare, finanțarea învățării pe tot parcursul vieții, precum și organizarea formării continue a adulților.

În *Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 "Educația-2020"* (aprobată 14.11.2014) în Direcția strategică 1 (*Sporirea accesului și a gradului de participare la educație și formare profesională pe parcursul întregii vieți*) au fost stabilite acțiunile prioritare ale obiectivului specific de extindere și diversificare a sistemului de învățare pe tot parcursul vieții, și anume:

- ✓ Dezvoltarea cadrului normativ privind educația adulților în context european;
- ✓ Dezvoltarea mecanismelor de finanțare a sistemului de învățământ pentru adulți;
- ✓ Facilitarea dezvoltării programelor de formare pe parcursul întregii vieți, cu prioritate pentru dezvoltarea competențelor-cheie: digitale, antreprenoriale, lingvistice, interculturale și alte competențe noi, solicitate de piața muncii;
- ✓ Crearea unui sistem informațional cu privire la ofertele de formare pe parcursul întregii vieți;
- ✓ Dezvoltarea instrumentelor de recunoaștere a calificărilor obținute în context nonformal și informal în cadrul programelor de învățare pe parcursul întregii vieți și implementarea instrumentului de credite transferabile de studii.

În anul 2016 au fost elaborate *Sugestii privind elaborarea programei și curricula pentru învățare pe tot parcursul vieții*⁶. În același an, în vederea acreditării programelor de formare profesională continuă, Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional (actualmente Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare) a elaborat și a aprobat *Metodologia de evaluare externă a calității în vederea autorizării de funcționare provizorie și acreditării programelor de studii și a instituțiilor de învățământ profesional tehnic, superior și de formare continuă*⁷, precum și *Ghidul de evaluare externă a programelor de formare profesională continuă*⁸, în care au fost stabilite standardele de acreditare, criteriile de evaluare precum și indicatorii de performanță.

În martie 2017 prin Hotărârea Guvernului a fost aprobat *Regulamentul cu privire la formarea continuă a adulților*⁹ care a avut menirea de a reglementa și de a dezvolta cadrul normativ privind educația adulților în context european, de a dezvolta competențele profesionale comune mai multor ocupații, de a dezvolta mecanismele de finanțare și de a facilita dezvoltarea programelor de formare continuă a adulților.

⁶ <http://edu.gov.md/ro/content/sugestii-privind-elaborarea-programei-si-curricula-pentru-invatare-pe-tot-parcursul-vietii>

⁷ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123976&lang=ro

⁸ https://www.anacec.md/files/Ghid_7.pdf

⁹ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=369645>

Totuși, toate aceste reglementări nu sunt îndeajuns pentru implementarea conceptului LLL în țara noastră. La nivel național lipsește un act care ar stabili obiectivele strategice, precum și acțiunile de dezvoltare al conceptului LLL. De asemenea, în actele normative naționale se regăsesc mai puțin aspectele ce țin de învățarea adulților, dominantă fiind doar învățarea formală [4].

Proiectul COMPASS – *Către modelul universitar european de învățare pe tot parcursul vieții în Moldova*

Pentru a valorifica, a promova și a implementa conceptul de învățământ pe tot parcursul vieții, în anul 2018 un grup de instituții de învățământ superior, inclusiv și Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, coordonator fiind Academia de Studii Economice din Moldova, au înaintat Comisiei Europene, în cadrul concursului de proiecte de Consolidare a capacităților instituționale în învățământul superior (CBHE, Erasmus+), un proiect structural intitulat *Towards european university lifelong learning model in Moldova/Către modelul universitar european de învățare pe tot parcursul vieții în Moldova (COMPASS)*¹⁰. Proiectul dat a fost acceptat de către Comisia Europeană, perioada de implementare fiind 15.11.2018-14.11.2021.

Proiectul COMPASS este adresat procesului de integrare a modelului universitar de învățare continuă ca fiind cel care necesită reacții imediate la nivel național și instituțional și acțiune comună în Moldova. Obiectivul general al proiectului constă în contribuirea la integrarea mai profundă a Republicii Moldova în EHEA (European Higher Education Area and Bologna process) prin integrarea unui model universitar de învățare continuă incluziv și receptiv în Moldova. Obiectivele specifice ale proiectului sunt următoarele:

- ✓ Promovarea și consolidarea culturii LLL (Life Long Learning) în Moldova și consolidarea consensului național al actorilor cheie cu privire la problemele de dezvoltare;
- ✓ Dezvoltarea și promovarea unui cadru legislativ național și stimularea schimbărilor de reglementare în domeniul LLL în Moldova;
- ✓ Creșterea funcției de integrare a universităților din Moldova prin dezvoltarea strategiilor integrate universitare de LLL;
- ✓ Sporirea capacităților instituționale ale universităților în Moldova pentru implementarea eficientă a reformei LLL.

Ca rezultat s-au propus următoarele acțiuni:

- **La nivel național** – Crearea și implementarea legislației naționale care a lipsit până în prezent în Moldova: Foaie de parcurs a politicii naționale privind LLL; Elaborarea reglementărilor naționale de validare a învățării anterioare, inclusiv non-formale și

¹⁰ <http://compass-project.md/>

informal (VPL); Elaborarea reglementărilor naționale privind educația continuă a personalului academic; Elaborarea reglementărilor naționale privind aplicarea instrumentelor și procedurilor ECTS existente în domeniul LLL;

- **La nivel instituțional** – Elaborarea și adoptarea politicilor instituționale privind LLL; Elaborarea Ghidurilor privind implementarea LLL; Dezvoltarea și pilotarea a noilor cursuri LLL; Dezvoltarea și pilotarea a noilor servicii LLL;
- **La nivel de societate** – Consolidarea culturii LLL; Construirea consensului național al actorilor-cheie cu privire la dezvoltarea LLL; Elaborarea și diseminarea internațională al profilului LLL al țării; Angajament sporit față de dimensiunea socială referitor la învățământul superior.

Echipa proiectului a fost constituită din 16 parteneri: 8 instituții din partea Republicii Moldova (ASEM, AMTAP, USEFS, UPSC, UCCM, USC, Consiliul rectorilor și Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al RM) și 8 instituții din partea Uniunii europene (Universitatea din Turku/Finlanda, Universitatea Danubiană din Krems, Universitatea din Graz/Austria, Universitatea din Barcelona/Spania, Universitatea din Genua/Italia, Universitatea din Brest/Franța, Institutul de Dezvoltare și Cercetare în domeniul Politicilor Europene/Slovenia, Asociația Universităților Europene de Formare Continuă/Belgia).

Pe parcursul a 2 ani de implementare a proiectului au fost realizate un șir de activități și evenimente care au ajutat la o mai profundă cunoaștere a acestui domeniu, au contribuit la elaborarea unor acte necesare atât sistemului educațional național, cât și instituțiilor universitare în domeniul vizat.

În perioada 20-21 martie 2019, în incinta ASEM, a avut loc Lansarea proiectului COMPASS și Atelierul Internațional privind învățământul pe tot parcursul vieții, în cadrul căruia a fost analizată starea actuală a LLL în Republica Moldova, au fost discutate problemele ce țin de validarea învățării precedente (VPL), formarea continuă a personalului academic, precum și de aplicarea instrumentelor și procedurilor ECTS existente pentru LLL. O atenție sporită a fost acordată încurajării spre un dialog politic cu privire la formulări și recomandări pentru elaborarea strategiei LLL. Atelierul a reunit peste 100 de participanți din universități, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, experți din UE s.a.

Pe data de 24 octombrie 2019 Ministerul Educației, Culturii și Cercetării în colaborare cu Școala de Educație Continuă ASEM și Asociația Națională a Tinerilor Manageri din Moldova a organizat Conferința Națională *Învățarea pe tot parcursul vieții*, la care a fost prezentă și echipa proiectului COMPASS care au venit cu discursuri despre importanța LLL la nivel național și instituțional, au fost prezentate cele mai bune practici de la partenerii europeni.

De asemenea, au fost organizate câteva vizite de studiu la universități europene, ca de exemplu, Universitatea Danube din Krems, Austria (6-10 mai 2019), Universitatea Catolică din Louvain-la-Neuve, Belgia (17-20 septembrie 2019), Universitatea din Barcelona, Spania (11-15 noiembrie 2019). Scopul acestor vizite de studii a fost cunoașterea bunelor practici ce țin de învățarea pe tot parcursul vieții, au fost abordate diverse probleme, precum: programe de studii de la universitățile gazdă, managementul calității și dezvoltarea noilor programe de formare continuă, implementarea și managementul programelor de studii de formare continuă etc. Reprezentații delegației din Republica Moldova au participat la diverse activități, au asistat la mai multe prezentări și sesiuni interactive dedicate managementului proiectului COMPASS.

Subiectele discutate în cadrul acestor vizite au fost prezentate sub mai multe aspecte:

1. Colaborarea cu angajatorii, care au posibilitatea să participe la elaborarea programelor de formare și perfecționare cu recomandări și solicitări;
2. Procesul de planificare a costurilor pentru programele de perfecționare;
3. Conlucrarea școlilor de perfecționare (LLL) cu diferite subdiviziuni ale universității, inclusiv sub aspect metodic;
4. Marketingul, inclusiv promovarea programelor LLL;
5. Aplicarea tehnologiilor informaționale și de comunicare moderne în procesul de instruire;
6. Recunoașterea programelor LLL și integrarea în sistemul de credite transferabile;
7. Colaborarea universitară în procesul de elaborare a programelor complexe comune;
8. Modalitatea de colaborare a expertului (cadrului universitar) cu centrul de formare continuă LLL.

Din cauza pandemiei COVID-19, începând cu martie 2020 toate activitățile proiectului au trecut în dimensiunea online. Au fost organizate vizite de studiu online la Universitatea Bretagne Occidentale din Brest, Franța, la Universitatea din Genua, Italia etc.

Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice a organizat în data de 30 iunie 2020 o Conferință online cu genericul *Învățare pe tot parcursul vieții (Life Long Learning): concepte, probleme, soluții*. În cadrul Conferinței a fost prezentat conceptul de LLL, a fost prezentat proiectul COMPASS, echipa proiectului din partea AMTAP și sarcinile propuse, au fost discutate problemele învățământului la distanță, în același timp au fost prezentate și informații referitor la platformele utilizate în procesul educațional online. La eveniment au participat circa 30 de participanți, dintre care erau și studenți care au relatat despre avantajele și dezavantajele lecțiilor online din punctul lor de vedere, au venit cu unele propuneri menite să îmbunătățească calitatea lecțiilor online.

În perioada 01.07.2020-20.09.2020 în cadrul proiectului a fost organizată Școala de vară *COMPASS Online Summer School*. Scopul activităților a constat în instruirea reprezentanților din

instituțiile de învățământ superior în vederea elaborării cursurilor LLL. Din partea Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice au obținut certificate de participare 4 cadre didactice: Zinaida Brînzilă-Coșleț, Victoria Nikitcenko, Emilia Moraru și Victoria Tcacenco. Două cadre didactice au elaborat și vor pilota 2 cursuri LLL: *Antreprenourilal Skills in Creative Industries: How to Realize Your Creative Idea* (Victoria Tcacenco) și *Educational Soft Implementation* (Emilia Moraru). Conform condițiilor proiectului, aceste 2 cursuri vor fi pilotate în lunile iunie-iulie a anului curent.

La momentul de față echipele de lucru ale proiectului, împreună cu experții europeni, lucrează asupra Strategiei de dezvoltare a *Învățământului pe tot parcursul vieții* în cadrul instituțiilor de învățământ pe care le reprezintă.

Concluzii

Rezumând cele expuse putem concluziona că *Învățarea pentru tot parcursul vieții* este un imperativ actual pentru sistemul de învățământ din Republica Moldova și care necesită o reformă substanțială, iar pentru realizarea ei este nevoie de o bază legală consistentă: acte strategice și reglatorii care ar favoriza dezvoltarea efectivă a acesteia și care sperăm că vor fi finalizate la încheierea proiectului *Towards European university lifelong learning model in Moldova* (COMPASS), finanțat cu sprijinul Comisiei Europene. Implementarea conceptului LLL în Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice va lărgi lista serviciilor educaționale, va deschide perspective noi pentru corpul profesoral, prin atragerea diferitor straturi și grupuri sociale de diferită vârstă și nivel educațional, sporind coeziunea socială și culturală.

Notă: Articolul a fost elaborat în cadrul proiectului *Towards European university lifelong learning model in Moldova (COMPASS)* - KA2 – Cooperare pentru inovare și schimb de bune practici; numar de referință: 597889-EPP-1-2018-1-MD-EPPKA2-CBHE-SP. Proiectul a fost finanțat de Comisia Europeană, în cadrul programului ERASMUS+.

Sprijinul Comisiei Europene pentru elaborarea articolului dat nu constituie neapărat și o aprobare a conținutului. Acesta reflectă în exclusivitate părerea autorului și Comisia Europeană nu poate fi făcută responsabilă pentru informațiile prezentate și utilizarea lor ulterioară.

Referinte bibliografice

1. Învățarea pe tot parcursul vieții. In: *Site-ul oficial al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova* [online]. [accesat 06.05.2021]. Disponibil: <https://mecc.gov.md/ro/content/invatarea-pe-tot-parcursul-vietii>
2. Formarea online. Învățarea pe tot parcursul vieții. In: *Instruire online, comoara dinăuntru*. [accesat 24.04.2021]. Disponibil: <https://ontrain.eu/wp-content/uploads/2021/03/B1.-Lifelong-Learning-ULE-RO.pdf>

3. O prioritate europeană Educația pe tot parcursul vieții. In: *Timpul* [online]. 2010, 20 august. [accesat 14.04.2021]. Disponibil: <https://www.timpul.md/articol/educatia-pe-tot-parcursul-vietii-14502.html>
4. ȘAVGA, L. Implementarea modelului european de învățare pe tot parcursul vieții în Republica Moldova. In: *Academos*, 2020, nr.1. Chișinău: AȘM, 2020, pp. 122-129.